

Naar meer voedselautonomie in Brussel: wat als we het paradigma verschuiven?

We horen vaak dat zelfs als we maximaal gebruikmaken van de beschikbare oppervlakken (daken, terrassen, balkons, tuinen, kelders, braakliggende terreinen enz.) om voedsel te telen en dus te produceren in Brussel voor de inwoners, dit niet genoeg zal zijn om iedereen te voeden. Deze visie houdt rekening met de huidige staat van onze stad en haar bodem. Maar er wordt niet gedacht aan een paradigmaverschuiving in verband met hun mineralisatie.

Wat als we, naast het gebruik van bestaande ruimtes, een groot deel van onze bodem zouden kunnen '**vrijmaken**' en tegelijkertijd herstellen? Het ondoorlatendheidspercentage van de bodems in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedraagt momenteel 47% (cijfer van 2006). Leefmilieu Brussel is van plan om dat percentage binnenkort bij te werken door satellietbeelden opnieuw te analyseren, maar volgens een Nederlandse studie die in februari in Bruzz is gepubliceerd, ligt het percentage vandaag rond de 52%.

70% van deze ondoorlatende bodems wordt echter gebruikt voor de auto (wegen en parkeerplaatsen). En deze auto's worden gemiddeld maar 10% van de tijd gebruikt. De coronacrisis en de bijbehorende lockdowns hebben dit onevenwicht tussen de plaats die de vervoersmiddelen daadwerkelijk innemen en de plaats die ze krijgen, benadrukt. Ook het kleinere aandeel van groen ten opzichte van steen in bepaalde Brusselse wijken, met het oog op de klimatologische uitdagingen waarmee we vooral in onze steden geconfronteerd zullen worden (hittegolven, hevige regenval enz.), werd duidelijk aangetoond.

De volgende crisis zou een voedselcrisis kunnen zijn en het is hoog tijd dat we ons aanpassen. Moeten we dus niet ernstig gaan nadenken over openbare ruimte in termen van bodemgebruik om een veel veerkrachtiger systeem te krijgen? Zodat de openbare ruimte weer een gemeenschappelijk goed wordt, waardoor we een meer voedzame stad kunnen creëren? Een eeuw geleden was parkeren in de openbare ruimte verboden in Brussel. Er moesten wetten worden opgesteld om dit te veranderen en vandaag is het de norm geworden. Maar die norm kan veranderen. Beeld het u gewoon eens in ... Een kwestie van durven!

In februari 2020 bijvoorbeeld richtte een koppel uit Schaarbeek in een grote houten kuip voor de ingang van hun ongebruikte garage een kleine 'tuin' in die toegankelijk was voor alle inwoners van de wijk: iedereen kon hier planten en oogsten wat hij wilde. Jammer genoeg was dit niet naar de zin van de lokale overheden die dit kleine stukje eetbare natuur lieten weghalen.

Foto uit het RTBF-artikel van 12 juni 2020 '[Schaerbeek: c'est un petit jardin... Qui ne fait pas l'unanimité](#)'

Maar het zijn net die initiatieven die bijdragen aan een nieuwe kijk en paradigmaverschuiving. Het bewijs? Toen de gemeente de bak liet weghalen, kwamen een vijftigtal buurtbewoners – de meerderheid zelfs met een plant – samen voor de woning van het koppel om hun steun te betuigen.

Foto uit het BX1-artikel van 20 juni 2020 '[Schaerbeek : des riverains se rassemblent pour honorer le jardin citoyen disparu](#)'.

En we moeten nog een stap verder gaan ... Aan de ene kant moeten we dringend de verdere mineralisering van onze bodems stoppen (met name door de principes van circulaire stedenbouw toe te passen). En aan de andere kant moeten we beginnen met ze te ontharden. Gek? Onmogelijk? Moeilijk? Toch doen anderen het al.

Zo bestaan er een aantal participatieve onthardingsprojecten in de Verenigde Staten (Depave) en in Canada (Sous les pavés). Natuurlijk moet er na het verwijderen van het asfalt of de kasseien rekening worden gehouden met de verontreiniging van deze grond en moet het type beplanting worden aangepast, maar er bestaat een enorm potentieel als deze mogelijkheid eenmaal wordt overwogen.

Foto van de website depave.org

En als we de auto in de stad een minder grote rol toebedelen, zal het verbouwen van gewassen in het hart van de stad een minder groot probleem op vlak van luchtvervuiling. Door in onze buurten overal de hoeveelheid 'groen' te vergroten, in de kleinste openingen (trottoirranden, middenbermen, pleinen enz.) en niet alleen in daartoe voorziene ruimten (parken, bossen), en dus voortdurend in contact te staan met de natuur, kunnen we de band met die laatste herstellen en misschien terugkeren naar een betere kennis van wilde eetbare planten en het gebruik ervan in de keuken. Het enige dat ons nog te doen staat, is deze gigantische taak ter harte nemen, samen met de burgers en gemeenten.

En dat is precies wat de vzw 'Less béton' van plan is vanaf 2021 met participatieve werven om samen met de inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de openbare ruimte te ontharden. De heropende bodem zal zo opnieuw een maximum aan ecosysteemdiensten kunnen leveren en – laten we hopen – de vooruitzichten voor de stadslandbouw in onze Brusselse hoofdstad verruimen.